

3. Гайдуцький А. П. Облігації для емігрантів : незадіяні можливості / А. П. Гайдуцький // Дзеркало тижня. — 2010 (29 травня). — № 20. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dt.ua/newspaper/articles/60229>.

4. Гайдуцький А.П. Міграційний капітал: теорія, методологія, практика/ А.П.Гайдуцький. — К.: ТОВ «Інфосистем», 2010. — 446 с.

5. Міграція в Україні: факти і цифри.// Міжнародна організація з міграції (МОМ). Представництво в Україні. — Вересень 2011 року.

6. Офіційний сайт державного комітету статистики України // www.ukrstat.gov.ua

7. Офіційний сайт Національного банку України // <http://www.bank.gov.ua>.

8. Польова І. М. Роль приватних трансфертів мігрантів у інвестиційному процесі в Україні / І. М. Польова // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ : [сб. науч. тр.]. — Ливадия-Донецк : ДонНУ, 2007. — Т. 2. — С. 723—728.

9. Шиманська О. Аналіз можливостей залучення грошових доходів мігрантів в економіку України / О. Шиманська // Економічний аналіз. — 2011. — Вип. 8. — Ч. 1. — С. 224—227.

Статтю подано до редакції 15.10.2012 р.

УДК 336.71

Н. М. Пантєлєєва, канд. техн. наук, доцент, докторант
Університету банківської справи
Національного банку України (м. Київ)

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ ЯК ФІНАНСОВА ІННОВАЦІЯ: ПРАКТИКА ЕКСТЕНСІЇ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто еволюцію підходів до визначення економічної сутності поняття «електронні гроші», світову практику поширення та нормативно-правового регулювання новачій електронних грошей; проведено аналіз регулювання та розвитку вітчизняного ринку електронних грошей та електронних платіжних засобів.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: фінансові інновації, електронні гроші, електронні платіжні засоби.

АННОТАЦИЯ. В статье рассмотрена эволюция подходов к определению экономической сущности понятия «электронные деньги», мировую практику распространения и нормативно-правового регулирования новачий электронных денег; проведен анализ регулирования и развития отечественного рынка электронных денег и электронных платежных средств.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: финансовые инновации, электронные деньги, электронные платежные средства.

ANNOTATION. The evolution of approaches to the definition of economic essence of the term «electronic money» and the world practice of extension and normative regulation of electronic money innovations are examined in the article. The regulation and development processes of domestic electronic money market and electronic means of payment are analyzed.

KEYWORDS: financial innovations, electronic money, electronic means of payment.

Постановка проблеми. Платіжні системи відіграють важливу роль у розвитку національних економік, будучи основним інструментом грошово-кредитної політики, підвищуючи стабільність фінансової системи, покращуючи ліквідність фінансових ринків. Платіжні системи країн, що розвиваються, проходять свій шлях становлення відповідно до прийнятих стратегій розвитку фінансового та банківського секторів, який відображає характерні для кожної країни інфраструктурні, соціальні, економічні та політичні особливості. Розвиток сучасних технологій, загострення конкуренції за грошові ресурси, необхідність зменшення витрат на управління грошовим обігом обумовили появу нового платіжного інструменту — електронні гроші. В зв'язку з цим постають актуальні питання визначення факторів їх поширення в сучасній системі грошового обігу та розробки адекватної системи законодавчого регулювання.

Аналіз останніх публікацій. Електронні гроші стали предметом наукової дискусії стосовно їх економічної, технічної та правової сутності, а також особливо пильної уваги з боку центральних банків і провідних міжнародних фінансових організацій. Теоретико-методологічні основи розвитку електронних грошей сформовані в роботах зарубіжних економістів, зокрема економічну природу яких досліджували А. Грінспен, Р. Калакота, К. Д. Кемпбелл, Р. Дж. Кемпбелл, П. Самуельсон, Ф. Шостак; їх вплив на макроекономічні показники та добробут, майбутнє центральних банків — Ч. Гудхарт, О. Іссінг, М. Кінг, Б. Коен, Б. Фрідман, Ч. Фрідман; грошово-кредитну політику — М. Бернкопф, А. Берентсен, А. Вільфер; сукупну пропозицію грошей — Е. Келлі, М. Крюгер; проблеми емісії, ризиків і правового регулювання — Т. Танака, Р. Л. Міллер, Дж. Тобін. Сучасні проблеми електронних грошей досліджують російські вчені — С. В. Анурєєв, В. С. Аксенов, М. П. Березіна, Л. М. Красавіна, В. М. Усоскін, Ю. С. Крупнов (економічна та права сутність), Г. М. Белоглазова, Н. О. Савінська (розвиток і вдосконалення російської платіжної системи, сутність і класифікація електронних грошей), А. С. Генкін (ідеологія та практика розвитку приватних електронних грошей), Д. А. Кочергін (класифікація систем, емісія, структура й особливості функціонування ринку електронних грошей), А. П. Дьяков, С. В. Криворучко (інновації роздрібних платежів), В. О. Кузнецов, А. В. Шамраєв (моніторинг і запобігання ризикам, що властиві системам електронних грошей) та ін. Формування нового напрямку наукових досліджень — розвиток електронних грошей в Україні розпочалось нещодавно, тому найбільшу увагу заслуговують роботи: В. М. Кравця, В. В. Крилової, В. І. Міщенко, П. М. Сенища (світовий досвід і перспективи розвитку), Б. С. Івасіва, А. М. Мороза, М. І. Савлука, А. В. Беліч, І. В. Пенькової (емісія та використання електронних грошей в економіці, розвиток ринку електронних грошей), О. О. Махасвої (оверсайт платіжних систем), С. В. Міщенко (вдосконалення безготівкового грошового обігу), А. М. Новицького (правові гарантії обігу електронних грошей), О. Гришина, О. Біліловець (електронні гроші як інструмент мікрокредитування). Значний потенціал електронних грошей визначає необхідність подальших досліджень щодо практики їх поширення як новації, підходів нормативного регулювання та формування політики центральних банків у цій сфері.

Мета статті полягає в аналізі особливостей нормативно-правового регулювання впровадження новацій електронних грошей та електронних платіжних засобів,

визначення ролі центральних банків у забезпеченні їх надійного й ефективного функціонування.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні світовий ринок електронних грошей швидко розвивається. За даними Банку міжнародних розрахунків обсяг транзакцій країн світу в 2009 р. склав \$25195,23 млн проти \$4119,38 млн у 2005 р. (табл. 1). У Росії кількість активних гаманців у 2011 р. досягла 34 млн, обсяг коштів, введених у системи електронних платежів, склав 125 млрд руб (\$3,83 млрд, обіг найбільших систем Яндекс.Гроші, WebMoney, QIWI). Ринок електронних грошей в Україні складає \$308,64 млн, за прогнозами до 2014 року він може зрости до \$1,85 млрд [1]. Проте, використання електронних грошей ще істотно поступається зрілим платіжним інструментам [2].

Таблиця 1

**ХАРАКТЕРИСТИКА НАЙБІЛЬШ
РОЗВИНУТИХ РИНКІВ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ**

Країна	К-ть транзакцій (млн чол.)		Обсяг транзакцій (\$ млн)	
	2005	2009	2005	2009
Сінгапур	1621,6	2047,8	851,86	1325,16
Японія	-	1509,6	-	13514,48
Нідерланди	146,9	177,0	494,38	663,36
Корея	159,4	113,3	116,86	71,72
Італія	20,4	89,7	1588,64	7228,52

Електронні гроші як фінансова інновація XXI століття обумовили необхідність надання точної інтерпретації, враховуючи їх значущість для грошово-кредитного регулювання та функціонування платіжно-розрахункових систем. Відсутність тривалий час нормативної бази породило безліч варіантів їхнього визначення, які досить відрізняються один від одного.

Так, Мороз А. М., Савлук М. І., Усоскін В. М. вважають, що «електронні гроші — це різновид депозитних грошей, коли переказування грошових сум по рахунках у банках здійснюється автоматично з допомогою комп'ютерних систем за безпосередніми розпорядженнями власників поточних рахунків» [3, с. 29]. Таке трактування відносить електронні гроші до безготівкових, вони прив'язані до банківського рахунку, а операція переказу здійснюється між рахунками за участю трьох агентів. Іншої позиції дотримуються Анурєєв С. В., Аксенов В. С., Березіна М. П., Егіазарян Ш. П. і наполягають, що електронні гроші є новою категорією грошей, якій притаманні всі властивості готівкових грошей (оберненість, відсутність прямого зв'язку з банківським рахунком, відсутність клірингу, універсальність, зносостійкість та ін.). Так, Е. Горюков вказує, що «електронні гроші — нова форма кредитних грошей... що виконує в сукупності функції міри вартості, засобу обігу, засобу платежу, засобу накопичення, а також функцію світових грошей» [4]. Як новий засіб платежу визначає електронні гроші Кочергін Д. А., підкреслюючи, що вони дозволяють споживачам здійснювати платіжні операції, не вимагаючи обов'язкового доступу до депозитних рахунків і участі емітента [5,

с. 21]. Усе це є свідченням неоднозначності трактування поняття «електронні гроші» завдяки дефіциту нормативної бази.

Офіційне тлумачення намагаються надати центральні банки на вимогу розвитку ринку шляхом удосконалення законодавчої бази та прийняттям нових правил регулювання. Так, Банк міжнародних розрахунків першим у 1996—97 рр. визначив: «електронні гроші — вартість, що зберігається, або передплачені продукти, де запис про наявні у розпорядженні споживача засоби або вартість зберігається на технічному пристрої, що знаходиться у володінні споживача» [6]. Європейський центральний банк у своїй інтерпретації підкреслив — «...без обов'язкового використання при проведенні розрахункових операцій банківських рахунків» [7].

Для створення чіткої законодавчої бази, спрямованої на стабілізацію внутрішнього ринку та забезпечення адекватного рівня нагляду Європейською комісією була прийнята Директива 2000/46/ЄС [8], яка закріпила: «електронні гроші — грошова вартість, що є вимогою до емітента, яка зберігається на електронному пристрої; емітується після отримання грошових коштів у розмірі не менше обсягу прийнятих на себе зобов'язань; приймається як засіб платежу не лише емітентом, але й іншими фірмами». Означена Директива встановила основні завдання регулювання — захисні заходи для утримувача й одержувача електронних грошей, спроможності та ліквідності емітента електронних грошей, сприяння розширенню ринку за рахунок небанківських емітентів електронних грошей. Проте деякі її положення були означені як такі, що перешкоджають розвитку ринку електронних грошей, внаслідок чого вони слабо поширені на рівні Євросоюзу в порівнянні з визнанням на національному рівні країн-членів ЄС. Тому цілком закономірним стало прийняття Директиви 2009/110/ЄС, де «електронні гроші означають ті, що зберігаються в електронному вигляді, в тому числі й на магнітному носії, грошові кошти, представлені у вигляді вимоги до емітента, які емітуються при отриманні коштів для проведення платіжних транзакцій (п. 5 Ст. 4 Директиви 2007/64/ЄС), і які приймаються фізичною або юридичною особою, відмінною від емітента електронних грошей» [9]. На формування єдиного європейського платіжного простору спрямовано введення єдиного реєстру установ електронних грошей, для яких мінімальна вимога до початкового капіталу знижена до €350000. Переглянутий і скоректований порядок нагляду за установами електронних грошей відповідно до Директиви 2007/64/ЄС. Таким чином, ЄС демонструє прагнення уніфікувати стандарти, що регулюють діяльність платіжних систем, що в свою чергу дозволить забезпечити стабільність фінансової системи.

Аналіз фінансових інновацій у країнах світу дозволив визначити, що на даний час найбільш активно поширюються електронні гроші на основі карт (передплачені карти та електронні гаманці) і мережеві/програмні продукти, проведення платежів із використанням засобів мобільного зв'язку та інтернет. За конструктивними особливостями продукти електронних грошей поряд із їх типом відрізняються: процедурою завантаження (АТМ, банківський рахунок, картка, мобільний телефон, інтернет), лімітом вартості — суворо обмежений, адаптацією до мережевих розрахунків — не властива для типу на основі карт, мультивалютними функціями — в більшості відсутні, багатифункціональністю платіжних функцій — дебетової та/або кредитної карти, посвідчення особи, АТМ та ін. (табл. 2).

Таблиця 2

**ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ДАНІ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ
ПРОДУКТІВ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ (КВІТЕНЬ 2008 Р.) [10]**

Країна	К-сть продуктів	Тип продукту	К-сть емітентів	Ліміт (\$) мін./макс.	К-сть щоденних операцій	Обсяг щоденних операцій (\$)
Сінгапур	3	на основі карт	4	57,59/287,94	116 млн	138 млн
Нідерланди	1		всі роздрібні банки	€450	€238356	€645945
Корея	6	на основі карт, мережеві	39	429	>593878	>366000
Італія	9		>66	157/3146	42365	2877620
Китай	3		32	15/295	717	3469,5

Політика центральних банків у сфері електронних грошей стосується загального правового забезпечення, грошово-кредитної політики у відношенні до електронних грошей, безпеки, нагляду, контролю, трансграничних аспектів. Так, за результатами аналізу БМР електронні гроші зараз не мають суттєвого впливу на грошово-кредитну політику, проте центральні банки підкреслюють необхідність моніторингу їх розвитку та накопичення статистичної бази. Внаслідок поки ще незначних обсягів електронних грошей не спостерігається зменшення готівкового обігу та сен'оражу. Питання трансграничного характеру не набуло актуальності внаслідок практичної відсутності функції мультивалютності. Безпека, нагляд і контроль здійснюється шляхом введення відповідних стандартів, законів, концепцій та рекомендацій. Наприклад, у 2009 р. ЄЦБ затвердив основи політики оверсайту Євросистеми, які визначають діяльність центральних банків, спрямовану на забезпечення надійності й ефективності функціонування платіжних систем шляхом моніторингу та оцінки їх відповідності з ініціативою змін при необхідності [11].

Не залишається осторонь цього питання законодавча діяльність центральних банків країн СНД (табл. 3). Як бачимо, прийняті визначення вказують на економічну сутність (одиниця вартості, міра платежу), технічну (зберігаються в електронній формі на електронному пристрої), правову (зобов'язання емітента щодо погашення електронних грошей).

Зокрема, закон РФ «Про національну платіжну систему», більша частка положень якого вступає в дію протягом 2012 р. встановлює, що оператори електронних грошей до 1.10.2012 р. повинні стати кредитними організаціями або небанківськими кредитними організаціями з правом на переказ грошових коштів без відкриття банківських рахунків і пов'язаних із ними інших банківських операцій. Для цього їм необхідно отримати відповідні ліцензії Банку Росії. В законі введено поняття платіжної послуги, де серед засобів надання послуги відмічено облік грошових коштів на користь їх одержувача без відкриття банківського рахунку при переказі електронних грошових коштів. Надається визначення електронних грошей і технологічно нейтральне поняття електронно-

го засобу платежу, яке дозволяє врахувати вже діючі та перспективні форми безготівкових розрахунків із використанням інформаційно-комунікаційних технологій, електронних носіїв інформації, у т.ч. платіжних карт, а також інших технічних пристроїв. Визначені види електронних гаманців фізичних осіб — неперсоніфіковані (до 15 тис. руб., але загальна сума електронних грошових коштів, що переказуються, не повинна перевищувати 40 тис. руб. протягом календарного місяця) та персоніфіковані, а для юридичних осіб та індивідуальних підприємців — корпоративні (до 100 тис. руб). Порівняльний аналіз положень закону з Директивами Єврокомісії дозволяє стверджувати про їх сумісність, близькість основних напрямів і принципів, але в той же час про правову самостійність закону з урахуванням особливостей російського законодавства та практики [12].

Таблиця 3

ОФІЦІЙНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ СУТНОСТІ «ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ» КРАЇН СНД

Нормативно-правовий документ	Електронні гроші — це
Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України про функціонування платіжних систем і розвиток безготівкових розрахунків» № 5284-VI від 12.10.2012 р.	одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі
Федеральний закон від 27.07.2011 р. № 161-ФЗ «Про національну платіжну систему»	грошові кошти, які заздалегідь надані однією особою (особою, що надала грошові кошти) іншій особі, що враховує інформацію про розмір наданих грошових коштів без відкриття банківського рахунку (зобов'язаній особі), для виконання грошових зобов'язань особи, що надала грошові кошти, перед третіми особами та відносно яких особа, що надала грошові кошти, має право передавати розпорядження виключно з використанням електронних засобів платежу
Закон Республіки Казахстан від 21.07.2011 р. № 466-4 «Про внесення змін і доповнень у деякі законодавчі акти Республіки Казахстан з питань електронних грошей»	безумовні та безвідкличні грошові зобов'язання емітента електронних грошей, що зберігаються в електронній формі та приймаються як засіб платежу в системі електронних грошей іншими учасниками системи
Правила здійснення операцій з електронними грошима, затверджених постановою Правління Національного банку Республіки Білорусь від 26.11.2003 р. № 201 (п. 2.1)	одиниці вартості, що зберігаються в електронному вигляді на програмно-технічному пристрої, які приймаються в якості засобу платежу при здійсненні розрахунків і відображають суму зобов'язань емітента перед утримувачем щодо погашення електронних грошей
Закон Республіки Молдова від 13.09.2012 р. № 294-VII «Про платіжні послуги і електронні гроші»	аналогічно визначенню Директиви 2009/110/ЄС
Закон Латвійської Республіки «Про платіжні послуги і електронні гроші» № 43 (4235) у редакції від 1.08.2010 р. (п. 2.1)	аналогічно визначенню Директиви 2000/46/ЄС

Україна залучена в глобальні інтеграційні процеси, в т.ч. в єдиний інформаційний і платіжний простір із стрімким розвитком он-лайн технологій. Проте, її позиції поки ще досить слабкі, вона знаходиться в трійці аутсайдерів з розвитку електронних платежів із долею безготівкових розрахунків у 2011 р. 28,6 % [13], що спонукає до розвитку інноваційних платіжних інструментів, активізація безготівкових платежів і електронних грошей. Системи електронних грошей існують в Україні з початку 2000-х років. Зокрема практично визначились основні напрями їх застосування: платежі з використанням мережі Інтернет, мобільні платежі, платіжні термінали, електронні гроші на основі карт Національної системи масових електронних платежів (НМСЕП). Тривалий час стримуючим чинником розвитку електронних грошей була недостатність нормативної бази. Першим правовим документом, гармонізованим із європейським законодавством і спрямованим на врегулювання процесу електронних розрахунків, стала Постанова НБУ від 25.06.2008 р. № 178 , що закріпила право емісії електронних грошей винятково за банками та висунула вимогу погодження з НБУ правил роботи систем. Свої правила функціонування на сьогодні врегулювали МoneХу (ПАТ Банк «Контракт»), «Максі» (ПАТ «ВіЕйБі Банк») і «ГлобалМані» (ПАТ «Ощадбанк»). Визначальною стала Постанова НБУ від 04.11.2010 р. № 481, яка спрямована на вдосконалення регулювання та моніторингу діяльності, що пов'язана з випуском та обігом електронних грошей в Україні, затвердивши нову редакцію Положення «Про електронні гроші в Україні». Воно визначило обмеження на суму емісії до 8 тис. грн, вимоги до систем електронних грошей та порядок узгодження правил. Позиція держави відносно регулювання та функціонування ринку електронних платежів визначилась у вересні 2012 р. із прийняттям нового закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України про функціонування платіжних систем і розвиток безготівкових розрахунків» № 5284-VI від 18.09.2012 р. Законом значно розширені функції НБУ, якому надано право — ведення реєстру платіжних систем і систем розрахунків, їх членів/учасників та операторів послуг платіжної інфраструктури згідно їх реєстрації; встановлення порядку проведення операцій та максимальної суми електронних грошей; здійснення нагляду (оверсайт) за платіжними системами та системами розрахунків; установа порядку застосування електронного цифрового підпису в банківській системі та створення засвідчувального центру для забезпечення реєстрації, засвідчення чинності відкритих ключів та акредитації центрів сертифікації ключів; видачі ліцензії небанківським фінансовим установам, які мають намір стати учасниками платіжних систем, на переказ коштів без відкриття рахунків і відкликає їх відповідно до законодавства тощо.

Найбільших змін зазнав ЗУ «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» за Статтею 14 «Електронні платіжні засоби», Статтею 15 «Особливості випуску електронних грошей і здійснення операцій з ними», Розділом IX «Нагляд (оверсайт) за платіжними системами та системами розрахунків і контроль за проведенням переказу». Так, у законі надані рекомендації щодо зменшення комісійної винагороди банків за рахунок зниження витрат на обслуговування готівкового обороту та збільшення доходів за рахунок обслуговування безготівкових розрахунків. Передбачено механізм захисту прав користувачів платіжних систем на обмеження використання електронних засобів платежу — накладання штрафу

в розмірі п'ятиста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян із покладенням контролю на податкову службу.

Закон дозволяє вирішити важливу проблему монополії (89,84 % ринку) міжнародних платіжних систем (МПС). На відміну від інших країн, ситуація монополізації українського ринку платіжних карток МПС посилюється та відбивається на загальному стані ринку, що виражається в: розбіжності між комерційними інтересами МПС і стратегічними державними інтересами відносно розвитку національного ринку безготівкових розрахунків; повній залежності внутрішнього платіжного ринку від каналів комунікацій і систем обробки розрахункових операцій, які знаходяться за межами України; повному контролю з боку МПС над трафіком операцій з платіжними картками, емітованими українськими банками; підвищенні вимог до суми гарантованих депозитів із їх розміщенням на рахунках іноземних банків; введенні дискримінаційних тарифів і ряду інших вимог для українських банків-учасників, відсутніх в інших країнах. Як приклад: комісія внутрішнього взаємообміну Visa Ukraine складає 1,4—1,8 %, а Visa Europe (EEA, Credit & deferred debit) 0,5—0,75 %; комісія внутрішнього взаємообміну MC Ukraine від 1,10 % + 0,50 UAH до 1,80 %, а MC Europe (EEA) від 0,10 % + 0,05 € до 0,18 % + 0,05 € [14]. Змінити таку ситуацію повинно створення процесінгового центру для здійснення операцій у межах України із застосуванням платіжних карток, емітованих банками-резидентами. Це дозволить знизити вартість послуг, а також зменшити валютні ризики завдяки можливості формування та розміщення гарантійних депозитів у національній валюті на рахунках НБУ або в банках України (ст. 28.6 ЗУ «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні»). Банкам надано право на підставі договору розміщувати на платіжній картці одночасно дві та більше торговельних марки платіжних систем (внутрішньодержавних систем та/або МПС).

Висновки. Головна користь прийнятого закону полягає у визначенні державного курсу на збільшення рівня безготівкових розрахунків у економіці, скороченні тіньового сектора, зростання податкових надходжень і підвищення ефективності боротьби з корупцією. Розвиток електронних грошей слід вважати перспективним напрямом подальшого вдосконалення організації безготівкових розрахунків. Ефект інноваційної дії буде залежати від попиту на електронні гроші при збільшенні їх доходності. Для отримання економічних і соціальних переваг необхідно продовжити розширення заходів політики центрального банку, а саме:

— з урахуванням того, що розвиток електронних грошей знаходиться на початковому етапі, потрібне проведення спостережень на основі наданої емітентами періодичної статистичної звітності для вжиття необхідних адекватних заходів відносно реалізації грошово-кредитної політики;

— проведення безперервної оцінки засобів забезпечення безпеки систем електронних грошей, ризик-менеджменту та процедур контролю обліку випущених і несплачених електронних грошей, можливості їх використання для відмивання грошей, підробок і шахрайства;

— для захисту інтересів користувачів до емітентів електронних грошей повинні застосовуватися вимоги резервування — обов'язкове депонування резервів у центральному банку відповідно до встановленої норми резервування;

- запровадження заходів державного стимулювання (програми лояльності) використання електронних засобів платежу та електронних грошей;
- засобами нагляду забезпечити підвищення прозорості роботи платіжних систем для досягнення ефективності та конкурентоспроможності. На перспективу — підтримку доступу на ринок інших учасників і формування рекомендацій із введення саморегулюючого підходу;
- проведення аналізу ситуації світового ринку платіжних систем із оцінкою інноваційних платіжних інструментів та їх можливого впливу на фінансовий сектор і національну економіку для розробки стратегії перспективного розвитку;
- подальша гармонізація національного законодавства відповідно до Директив ЄС.

Література

1. Электронные деньги 2011: новый этап, новые возможности. Ассоциация «Электронные деньги» [Электронный ресурс]. — Режим доступа : http://npaed.ru/emoney_en.php
2. Банк международных расчетов. Ежегодная статистика платежей, март 2011 года. [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.gfmag.com/>
3. Гроші та кредит: Підручник / М. І. Савлук, А. М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна та ін.; За заг. ред. М. І. Савлука. — К.: КНЕУ, 2001. — 602 с.
4. Горюков Е. Электронные деньги: анализ практики использования и прогноз развития: дисс. канд. экон. наук: 08.00.10. — Иваново, 2004. — 162 с. РГБ ОД, 61:04/-84958.
5. Кочергин Д. А. Электронные деньги: теория и анализ моделей эмиссии. / Д. А. Кочергин — СПб.: Изд-во СПбГУ, 2006. — 162 с.
6. Survey of developments in electronic money and Internet and mobile payments / Bank for International Settlements. Committee on Payment and Settlement Systems. March 2004 [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.bis.org.cspp> 62. P.2.
7. Report on electronic money. — European Central Bank, 1998. Frankfurt am Main. Postfach 16 03 19, D-60066 [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.ecb.int/pub/pdf/other/emoneyen.pdf>
8. Директива 2000/46/ЕС Европейского парламента и Совета ЕС от 18.09.2000 об организации, деятельности и пруденциальном надзоре за деятельностью учреждений электронных денег [Электронный ресурс]. — Режим доступа : http://www.npaed.ru/Download/Directive_2000_46.pdf
9. Директива 2009/110/ЕС Европейского парламента и Совета ЕС от 16.09.2009 об организации, деятельности и пруденциальном надзоре за деятельностью учреждений электронных денег [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.cbr.ru/publ/PRS/prs25.pdf>
10. Обзор новаций в области электронных денег и платежей, совершаемых с использованием мобильных средств связи и Интернета. Центральный банк Российской Федерации [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://cbr.ru/>
11. Махаева О. Оверсайт як функція центрального банку та концепція його введення в Україні / О. О. Махаева // Вісник НБУ. — Квітень 2011. — С. 18—22.
12. Национальная платежная система России: проблемы и перспективы развития. Монография / Н. А. Савинская, Г. Н. Белоглазова. — СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2011. — 131 с.
13. 2011 Government E-Payments Adoption Ranking [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://corporate.visa.com>
14. Национальное платежное пространство: история вопроса и переписка [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.ema.com.ua/>

Статтю подано до редакції 20.10.2012 р.